

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ-δικηγόρος
Ταχ.Δ/ση : Λεωφ. Λίμνης Μαραθώνος 29
Τηλ: 2132030600 FAX:2108141421

Αγ. Στέφανος: 27/12/2011

Αρ. Πρωτ:

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

ΥΠ'ΟΨΙΝ: 1. κ. Δημάρχου
2. Δ/σης Τεχνικών Υπηρεσιών
3. Δ/σης Οικονομικής Υπηρεσίας
4. Πρόεδρο Οικονομικής Επιτροπής

ΘΕΜΑ: Εισηγήση/γνωμοδότηση επι αιτήματος δημότη κ. ΜΕΛΕΤΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΣ περι καταβολής αποζημίωσης για ζημία που υπέστησαν τα ελαστικά του αυτ/του της από αποδιδόμενη πτώση σε λακούβα στο οδόστρωμα.

ΣΧΕΤ: 1. Η με αρ.πρωτ. 39048/12.12.11 αίτηση της ενδιαφερόμενης
2. το από 9.12.11 συνημμένο στην αίτηση δελτίο οδικού τροχαίου ατυχήματος του τμήματος τροχαίας Κηφισιάς

ΑΙΤΗΜΑ:

Η αιτούσα προβάλλοντας ότι την 19.12.11 και ώρα 8.15 οδηγώντας το με αρ.κυκλοφ. ΙΟΟ-6686 ΙΧΕ αυτοκίνητο ιδιοκτησίας της «ΑΙΘΡ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ & ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ», κινούμενη επι της οδού Στρ.Κουτσούμπα-Ανοιξέως Σταμάτας, επέπεσε σε λακούβα που βρίσκονταν στο οδόστρωμα και υπέστησαν ζημία το δεξιό εμπρός και πίσω ελαστικό του αυτοκινήτου. Προσκομίζοντας αντίγραφο του αυθημερόν συνταχθέντος δελτίου συμβάντων του τμήματος τροχαίας Κηφισιάς (υπο άνω σχετ. 2), ζητεί από τον Δήμο την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη και δή την καταβολή της δαπάνης αντικατάστασης και των τεσσάρων ελαστικών (επιβαλλομένης της αντικατάστασης και των μη βλαβέντων για να μην υφίσταται ανομοιομορφία) προβάλλοντας ευθύνη του Δήμου στη πρόκληση της ζημίας, προφανώς λόγω του ότι ο τελευταίος δεν προέβη στην αποκατάσταση του οδοστρώματος αν και η συντήρησή του ανήκει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

A. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. **Δημοτικοί ή κοινοτικοί οδοί είναι αυτοί που εξυπηρετούν τις πάσης φύσεως ανάγκες** ενός Δήμου ή μιας Κοινότητας εντός των διοικητικών τους ορίων. **(άρθρο 4 Ν.3155/1955)¹**
2. Εξάλλου στο αρ. 75 παρ. 1 του ΔΚΚ (ν. 3463/2006) ορίζεται ότι «οι Δημοτικές και Κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις...». Στην αρμοδιότητα των Δήμων εμπίπτει σύμφωνα με την παρ. **γ4 του αρ. 75 ΚΔΚ** «η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με τη κείμενη νομοθεσία», επίσης κατά τη παρ. **γ 11** του ίδιου άρθρου «η μέριμνα και λήψη μέτρων για τη προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και της τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου....», κατά δε τη παρ. **γ13** στην αρμοδιότητα των Δήμων ανήκει «η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινοχρήστους χώρους».
3. Περαιτέρω σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 5 παρ. 3 του Ν. 3155/1955 «Περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών» (ΦΕΚ Α'63) «**Αι Δημοτικά και Κοινοτικοί Οδοί κατασκευάζονται, ανακαινίζονται και συντηρούνται υπο των οικείων Δήμων και Κοινοτήτων...**»
4. Ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 (ΦΕΚ Α', 114), ορίζει στο άρθρο 75 ότι: «Ι. Οι δημοτικές ... αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων ... αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1) ... 7) **Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας ...**», στο άρθρο 103 ότι: «1...2. Η δημοτική επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α)...β)...γ)...δ)...ε)...στ)...ζ)...η) αποφασίζει για το δικαστικό συμβιβασμό και εισηγείται στο δικαστικό συμβούλιο για τον εξώδικο συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχουν αντικείμενο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000,00 €)....3. Για τις περιπτώσεις στ', ζ', και η' της προηγούμενης παραγράφου η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται την ακυρότητα της σχετικής απόφασης...».
5. Σύμφωνα με το **άρθρο 72 του Ν.3852/2010 (ΦΕΚ 87/2010 τεύχος Α' ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ)** «1. Η Οικονομική Επιτροπή [που αντικατέστησε την Δημοτική Επιτροπή] είναι όργανο

¹ (Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Π.Δ. 25/28.11.1929 Περί κωδικοποίησης των περί κατασκευής και συντηρήσεως οδών κειμένων διατάξεων: «1. Δημοτικά ή κοινοτικά οδοί εισίν αι ενούσαι χωρία του αυτού δήμου ή κοινότητος προς άλλα ή προς χωρία ομών δήμων ή κοινοτήτων ή προς εθνικά ή επαρχιακά οδοί. 2. Αι οδοί αι άγουσαι από χωρίων προς κτηματικάς αυτών περιφερείας εισίν οδοί αγροτικά».)

παρακολούθησης και ελέγχου της οικονομικής λειτουργίας του δήμου και έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α)...β)...γ)...δ)...ε)...στ)...ζ)...η) ...θ)...ι)...ια)...ιβ)...ιγ)...ιδ) «αποφασίζει για το δικαστικό συμβιβασμό και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο για τον εξώδικο συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχουν αντικείμενο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, 2. Για τις περιπτώσεις ιβ', ιγ' και ιδ' της προηγούμενης παραγράφου, η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται ακυρότητα της σχετικής απόφασης.»

6. Κατά το αρ. 82παρ. α Ν. 3852/10 «Ο πρόεδρος της τοπικής κοινότητας ή ο εκπρόσωπος μεριμνά για την καλή κατάσταση του δικτύου εσωτερικής και αγροτικής οδοποιίας της τοπικής κοινότητας, εποπτεύοντας τις εργασίες συντήρησης και υποβάλλοντας προς την τεχνική υπηρεσία δια του αρμόδιου αντιδημάρχου, σχετικό υπόμνημα όπου αναγράφεται το είδος των εργασιών, ο τόπος και ο χρόνος που έγιναν αυτές»,
7. Με τη διάταξη 5.3.A.4 του αρ. 1 του Ν 3852/10 (ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ) συστήθηκε ο Δήμος Διονύσου με έδρα τον Άγιο Στέφανο αποτελούμενος τους δήμους α. Αγ. Στεφάνου β. Δροσιάς γ. Διονύσου δ. Ανοιξέως και τις κοινότητες α. Σταμάτας β. Κρουονερίου & γ. Ροδοπόλεως, οι οποίοι καταργούνται, κατά δε την διάταξη του αρ. 283-1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «Οι δήμοι που συνιστώνται με το άρθρο 1 υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους και χωρίς άλλη διατύπωση σε όλα τα ενοχικά και εμπράγματα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται, στα οποία περιλαμβάνονται και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς συνεργασίες. Οι εκκρεμείς δίκες, στις οποίες διάδικο μέρος είναι ΟΤΑ πρώτου βαθμού που συνενώνεται, συνεχίζονται από το νέο δήμο αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικαστική πράξη συνέχισης για καθεμία από αυτές».

Από τις ανωτέρω διατάξεις του Δ.Κ.Κ (Ν. 3463/06) συνδυαστικά με τις νέες του 'ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ' (Ν.3852/10). προκύπτει ότι οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να καταρτίζουν για όσα θέματα δεν εξέρχονται από τη δυνατότητά τους αυτή, εξώδικο ή δικαστικό συμβιβασμό που γίνεται κατά τον διαγραφόμενο από την ως άνω διάταξη τρόπο με τις εντεύθεν ουσιαστικές και δικονομικές συνέπειες.

Εφόσον, λοιπόν, συντρέχουν οι νομικοί και πραγματικοί όροι του συμβιβασμού, ήτοι: α) παράνομη πράξη ή παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των οργάνων του δήμου - όπως παράλειψη συντήρησης των οδών κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 75 περ. Ι 7 του Δ.Κ.Κ. που δεν έχει τεθεί μόνο χάριν του δημοσίου συμφέροντος, αλλά και για την εξυπηρέτηση των πολιτών (πρβλ. απόφ. ΣτΕ 740/2001) - η οποία δημιουργεί αντικειμενική ευθύνη του δήμου κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 του Εισ.ΝΑΚ, β) αποδεικνύεται η ύπαρξη ζημίας, η έκταση αυτής, καθώς και οι συνθήκες πρόκλησης, οι οποίες πρέπει να προσδιορίζονται κατά τρόπο αξιόπιστο και να αποδεικνύονται με την προσκόμιση των απαραίτητων παραστατικών στοιχείων και γ) αιτιώδης σύνδεσμος, η ύπαρξη του οποίου να

προκύπτει από δημόσιο έγγραφο, μεταξύ της πράξης ή παράλειψης και της επελθούσας ζημίας, υπό την έννοια ότι η φερόμενη ως ζημιόγonos πράξη ή παράλειψη κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων μπορεί να επιφέρει το ζημιόγono αποτέλεσμα,

Β. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Στην εξεταζόμενη περίπτωση φρονούμε ότι δεν συντρέχουν οι νομικοί και πραγματικοί όροι το συμβιβασμού δεδομένου ότι **α)** από τη προσαγωγή μόνο του δελτίου της τροχαίας δεν αποδεικνύεται η έκταση της ζημίας , καθώς και οι συνθήκες πρόκλησης, αφού στο προαναφερόμενο έγγραφο της Τροχαίας καταγράφεται μεν η λακούβα ενώ δεν επιβεβαιώνεται η πώση σ' αυτή και **β)** δεν επιβεβαιώνεται από τα προσκομισθέντα έγγραφα κατά τρόπο αντικειμενικό και αδιαμφισβήτητο ο αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ζημιόγonas πράξης ή παράλειψης και του ζημιόγonus αποτελέσματος, αφού δεν προκύπτει η θέση της λακούβας, το αν επηρεάζει την πορεία των οχημάτων ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν υφίστατο δυνατότητα αποφευκτικού ελιγμού προκειμένου να σχηματισθεί θεμελιωμένη πεποίθηση και άποψη περι της υπαιτιότητας και του αποκλεισμού τυχόν συνυπαιτιότητας της αιτούσας στη πρόκληση του ατυχήματός της .

Κατ' ακολουθίαν των παραπάνω θεωρούμε ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό το εν θέματι αίτημα.

Ο ΣΥΝΤΑΞΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ ΠΑΓΩ
ΔΗΜΟΥ ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΧΡΗΣΤΟΣ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΤΜΗΜΑ VII
ΠΡΑΞΗ 251/2008**

Αποτελούμενο από τον Πρόεδρο του Τμήματος Χρίστο Ντάκουρη, Αντιπρόεδρο, και τα μέλη Βασιλική Ανδρεοπούλου και Κωνσταντίνα Ζώη, Συμβούλους, Κωνσταντίνα Σταμούλη και Ευαγγελία Πασπάτη (εισηγήτρια), Παρέδρους με συμβουλευτική ψήφο.

Συνήλθε στην αίθουσα διασκέψεων του Καταστήματός του, που βρίσκεται στην Αθήνα, στις 4 Νοεμβρίου 2008, με την παρουσία της Γραμματέως του Βασιλικής Τσιαντή.

Για να αποφανθεί, ύστερα από σχετική διαφωνία, που ανέκυψε μεταξύ της Υπηρεσίας Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Δήμο XXX Νομού XXX και του Δήμου XXX, αν πρέπει να θεωρηθούν τα 1442 και 1443, οικονομικού έτους 2008, χρηματικά εντάλματα πληρωμής του τελευταίου ως άνω Δήμου.

**Αφού μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου
Και
Έλαβε υπόψη**

Την 243/9.10.2008 έγγραφη γνώμη του Επιτρόπου Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, XXX, σύμφωνα με την οποία τα προαναφερόμενα χρηματικά εντάλματα δεν πρέπει να θεωρηθούν.

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

I. Ο Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στη Υπηρεσία Επιτρόπου στο Δήμο XXX Νομού XXX, αρνήθηκε με την 47/28.8.2008 πράξη του να θεωρήσει τα 1442 και 1443, οικονομικού έτους 2008, χρηματικά εντάλματα πληρωμής του Δήμου XXX ποσού 226,10 και 226,10 ευρώ, αντιστοίχως, που αφορούσαν στην καταβολή στις φερόμενες ως δικαιούχους XXX και XXX, αντιστοίχως, των ως άνω ποσών ως αποζημίωση για την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστη τοιδικωτικής χρήσης αυτοκινήτό τους. Ως αιτιολογία άρνησης θεώρησης ο Επίτροπος

προέβαλε ότι οι εντελλόμενες δαπάνες δεν είναι νόμιμες, διότι αφενός δεν προβλέπεται ρητώς από καμία διάταξη νόμου η υποχρέωση του Δήμου να καταβάλει με αυτεπάγγελτη ενέργεια του τέτοιου είδους αποζημιώσεις σε ιδιώτες, αφετέρου διότι η απαίτηση των φερομένων ως ζημιωθέντων δεν έχει αναγνωρισθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Ο Δήμος XXX με το 25595/19.9.2008 έγγραφό του υπέβαλε εκ νέου τα ανωτέρω χρηματικά εντάλματα στην Υπηρεσία Επιτρόπου εμμένοντας στη θεώρησή τους για τους λόγους που αναφέρονται σε αυτό. Ο Επίτροπος όμως ενέμεινε στην άρνησή του, με συνέπεια να ανακύψει η παρούσα διαφωνία, για την άρση της οποίας νομίμως απευθύνεται, με την από 24.9.2008 έκθεσή του προς το Τμήμα τούτο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 παρ. 1 του π.δ. 774/1980 και 139 παρ. 1 του π.δ. 1225/1981, σε συνδυασμό με την ΦΓ8./22431/16.10.2004 (ΦΕΚ Β' 1620) Κανονιστική Απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει.

II. Στο άρθρο 17 του π.δ/τος 774/1980 «Οργανισμός Ελεγκτικού Συνεδρίου» (ΦΕΚ Α' 189), με το οποίο θεσπίζονται γενικές διατάξεις επί του ελέγχου, ορίζεται ότι: «1. Το Ελεγκτικόν Συνέδριον α) (...) β) Ασκει τον κατά το άρθρον 98 του Συντάγματος έλεγchon των δαπανών του Κράτους, ως και των δι' ειδικών νόμων εις τον έλεγchon αυτού υπαγομένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου επί τω τέλει της βεβαιώσεως ότι υπάρχει δια ταύτας νομίμως κεχορηγημένη πίστωση και ότι κατά την πραγματοποιήσιν τούτων ετηρήθησαν αι διατάξεις του κώδικος «περί δημοσίου λογιστικού» και παντός άλλου νόμου ή διατάγματος ή κανονιστικής αποφάσεως. 2. (...) 3. Κατά τον υπό του Συνεδρίου ασκούμενον έλεγchon επιτρέπεται η εξέτασις και των παρεμπιπτόντως αναφουμένων ζητημάτων, επιφυλασσομένων των περι δεδικασμένου διατάξεων. 4. (...)». Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι, κατά την άσκηση του ελέγχου της νομιμότητας των δημοσίων δαπανών, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει, όταν αυτό απαιτείται, και την, για την πραγματοποίηση της δαπάνης, ύπαρξη του δικαιώματος του φερόμενου ως δανειστή (πιστωτή) του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ., δεσμεύεται δε, κατά τον παρεμπιπτόντα αυτό έλεγχο, μόνο από τις αποφάσεις των καθ' ύλην αρμόδιων δικαστηρίων που εκδόθηκαν επί διαγνωστικής δίκης και έχουν τον απαιτούμενο από τις οικείες διατάξεις βαθμό διασφαλίσεως της υποστάσεως αυτών, ως επίσης από το δεδικασμένο που παράγεται από τις αποφάσεις των ανωτέρω δικαστηρίων, κατά τους ορισμούς του νόμου και καλύπτει τα αναφερθέντα ζητήματα. Τούτο διότι κατά τον τρόπο αυτό το Ελεγκτικό Συνέδριο διασφαλίζει τη νομιμότητα και σταθερότητα της εκταμίευσής του δημοσίου χρήματος, εξαρτώντας αυτές από προϋποθέσεις που και κατά την αντίληψη του νομοθέτη αποτελούν σταθερό θεμέλιο, για να παραγάγουν σοβαρές έννομες συνέπειες (πρβλ. πρακτικά της 7ης Γεν. Συν./19ης Μαρτίου 2003 της Ολομέλειας του Ελ. Συν., θέμα Γ').

III. Περαιτέρω, ο ν.3463/2006 (ΦΕΚ Α' 114) «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων στο άρθρο 103 (η ισχύς του οποίου, σύμφωνα με το άρθρο τέταρτο του ίδιου νόμου, αρχίζει από 1.1.2007), ορίζει ότι: « 1. (...) 2. Η δημορχιακή επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) (...) η) αποφασίζει για το δικαστικό συμβιβασμό και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο για τον εξώδικο συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχουν αντικείμενο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000,00 €) (...). 3. Για τις περιπτώσεις στ', ζ' και η' της προηγούμενης παραγράφου η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται την ακυρότητα της σχετικής απόφασης (...)». Από τις διατάξεις αυτές του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ.), προκύπτει ότι οι δήμοι μπορούν να καταρτίζουν για όσα θέματα δεν εξέρχονται από τη δυνατότητά τους αυτή, εξώδικο ή δικαστικό συμβιβασμό που γίνεται κατά το διαγραφόμενο από την ως άνω διάταξη τρόπο με τις εντεύθεν ουσιαστικές και δικονομικές συνέπειες. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του διενεργούμενου από το Ελεγκτικό Συνέδριο προληπτικού ελέγχου, όταν εντέλλονται δαπάνες που ενσωματώνουν απαιτήσεις που έχουν γενεσιουργό λόγο έναν εξώδικο συμβιβασμό ερευνάται αν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος ως προς τα τυπικά εξωτερικά στοιχεία της πράξης του συμβιβασμού, που αφορούν στη γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του δήμου και στην απόφαση του αρμοδίου οργάνου, όσο και στα εσωτερικά στοιχεία της πράξης, υπό την έννοια ότι η σχετική δαπάνη μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συμβιβασμού, προβλέπεται από διάταξη νόμου και συνοδεύεται από τα αναγκαία δικαιολογητικά στοιχεία

που αποδεικνύουν τη σχετική απαίτηση (βλ. πράξ. 15, 61/2008 VII Τμ., 117/2002 IV Τμ. Ελ. Συν.).

IV. Εξάλλου, σύμφωνα με γενική αρχή του δημοσιολογιστικού δικαίου, που απορρέει από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της νομιμότητας, που διέπει τη δράση των διοικητικών οργάνων και που συνάγεται τόσο από τις προϊσχύουσες διατάξεις, όσο και από αυτές που τώρα ισχύουν (άρθρ. 27 και 38 του ν. ΣΙΒ/1952, 1, 26, 28 παρ. 3 του ν.δ/τος 321/1969, 3, 13, 40 του ν.δ/τος 496/1974, 1 παρ. 2α του π.δ/τος 465/1975 και 1 παρ. 1 του ν.δ/τος 1265/1972, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 968/1979, 20, 22, 26, 28 και 79 του ν. 2362/1995), για τη διενέργεια οποιασδήποτε δαπάνης του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α., πέραν της ύπαρξης πίστωσης στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των ως άνω υπηρεσιών, απαιτείται αυτή να προβλέπεται ρητά από διάταξη νόμου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν δεν προβλέπεται από συγκεκριμένη διάταξη, να προκύπτει από τα δικαιολογητικά που τη συνοδεύουν ότι ανάγεται στη λειτουργική δραστηριότητα της υπηρεσίας που την πραγματοποιεί ή ότι η πραγματοποίησή της συντελεί άμεσα ή έμμεσα στην καλύτερη εκπλήρωση των σκοπών της και δεν υπερβαίνει το από τις ειδικές περιστάσεις επιβαλλόμενο μέτρο (βλ. πράξεις 14/1996, 5 και 100/1997, 49, 53 και 113/2002, 173/2004 IV Τμ., 3, 19, 24, 47 και 56/2005, 42 και 43/2006 VII Τμ. Ελ. Συν.). Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι στο χώρο του δημοσιολογιστικού δικαίου, οι Ο.Τ.Α., αν δεν υφίσταται διάταξη που να προβλέπει ρητά τη δυνατότητα αποζημίωσης δια εξώδικου συμβιβασμού για την αποκατάσταση της ζημίας από παράνομη πράξη ή παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης υλικής ενέργειας, με την οποία προσβάλλεται απόλυτο δικαίωμα (κυριότητα) του ιδιώτη, δεν δύνανται με αυτεπάγγελτη ενέργειά τους να προβαίνουν στην εκταμίευση του δημοσίου χρήματος προς ιδιώτες (βλ. πράξεις 15, 61,200/2008 VII Τμ. και πρβλ. πράξεις 10, 20, 23/2005 VII Τμ. Ελ. Συν.). Τέλος, στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006 ορίζεται ότι: «1. Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, στον οποίο, περιλαμβάνεται, ιδίως: 1. (...) 7. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας, όπως έργων οδοποιίας (...)».

V. Στην προκειμένη υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Οι φερόμενες ως δικαιούχοι των ως άνω χρηματικών ενταλμάτων, XXX και XXX, με αίτησή τους (αριθ. πρωτ. 10723/14.4.2008) προς το Δήμο XXX, ζήτησαν την καταβολή αποζημίωσης για τη δαπάνη στην οποία υποβλήθηκαν προκειμένου να αποκαταστήσουν τις ζημιές, που φέρεται ότι προκλήθηκαν την 11.4.2008 στο ΝΖΥ 1079 ΙΧ όχημα, συνιδιοκτησίας τους με ποσοστό 50% η κάθε μία, εξαπτίας της πτώσεώς του, ύστερα από ελιγμό σταθμεύσεως, σε ανοικτή λακούβα χωρίς σήμανση επί της οδού XXX, που βρίσκεται στον ανωτέρω Δήμο, και στη συνέχεια, της πρόσκρουσης αυτού σε κολώνα φωτισμού (βλ. το από 11.4.2008 δελτίο οδικού τροχαίου ατυχήματος υλικών ζημιών, που συνέταξε ο Αρχιφύλακας XXX. του Υ.Τ XXX). Επισύναψαν δε την με αριθμ. 1312/9.5.2008 απόδειξη παροχής υπηρεσιών του ιδιοκτήτη συνεργείου XXX, ποσού 452,20 ευρώ για παρασχεθείσες εργασίες σφυρηλάτησης φτερού, επισκευή προφυλακτήρα, εξαγωγή φανών, βαφή οπίσθιου αριστερού φτερού και οπίσθιου προφυλακτήρα. Ακολούθως, το Δημοτικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) XXX, με την 288/27.5.2008 απόφασή του, η οποία στη συνέχεια με την 368/15.7.2008 όμοια τροποποιήθηκε ως προς το όνομα μόνο των δικαιούχων της αποζημίωσης, αφού έλαβε υπόψη του και το 13779/3.4.2008 έγγραφο της τεχνικής υπηρεσίας, προέβη στη συμβιβαστική επίλυση της ως άνω διαφοράς και ενέκρινε την καταβολή αποζημίωσης στις αιτούσες συνιδιοκτήτριες του ως άνω ΙΧ οχήματος XXX και XXX, συνολικού ύψους 452,20 ευρώ, για την προπαρατεθείσα αιτία. Σε εκτέλεση των αποφάσεων αυτών εξεδόθησαν τα υπό κρίση χρηματικά εντάλματα. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις (II, III και IV), το Τμήμα κρίνει ότι οι εντελλόμενες με τα υπό κρίση χρηματικά εντάλματα δαπάνες δεν είναι νόμιμες, ανεξαρτήτως της μη τήρησης της διαδικασίας του άρθρου 103 παρ. 2 περ. η' του ν. 3463/2006, καθόσον της απόφασης του Δ.Σ. δεν προηγήθηκε η απαιτούμενη γνωμοδότηση δικηγόρου (103 παρ. 3 ν. 3463/2006). Τούτο δε διότι, πέραν του ότι από καμία γενική ή

ειδική διάταξη νόμου δεν προβλέπεται ρητά η αρμοδιότητα του Δήμου να καταβάλει με αυτεπάγγελτη ενέργεια κατόπιν εξώδικου συμβιβασμού αποζημίωση στους ιδιώτες, στις περιπτώσεις πρόκλησης σε αυτούς ζημίας από διάφορες αιτίες, αυτή δεν συντελεί στην εκπλήρωση των επιδιωκόμενων από το Δήμο σκοπών, όπως αυτοί ορίζονται από τις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 75 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, καθώς δεν συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την προώθησή τους, ούτε συμβάλλει στην κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του Δήμου, καθόσον δεν σχετίζεται με την εξυπηρέτηση της ομαλής λειτουργίας του, ενώ, περαιτέρω, η συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων για την αποζημίωση από το Δήμο του φερόμενου ως ζημιωθέντος (ήτοι η παράνομη ενέργεια ή παράλειψη του Δήμου, το ύψος της ζημίας και τυχόν συνυπαιτιότητα του οδηγού) δεν έχει διαπιστωθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, και, επομένως, οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί του Δήμου πρέπει να απορριφθούν. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, οι εντελλόμενες με τα υπό κρίση χρηματικά εντάλματα δαπάνες δεν είναι νόμιμες και επομένως αυτά δεν πρέπει να θεωρηθούν.

Για τους λόγους αυτούς

Αποφαίνεται ότι τα 1442 και 1443, οικονομικού έτους 2008, χρηματικά εντάλματα πληρωμής του Δήμου XXX του Νομού XXX, ποσού 226,10 και 226,10 ευρώ, αντιστοίχως, δεν πρέπει να θεωρηθούν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΜΗΜΑ VII Πράξη 49/2010

Αποτελούμενο από τον Πρόεδρο του Τμήματος Χρίστο Ντάκουρη, Αντιπρόεδρο, τα μέλη Άννα Λιγωμένου (εισηγήτρια) και Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Συμβούλους, Ευφροσύνη Παπαδημητρίου και Νικόλαο Βόγκα, Παρέδρους με συμβουλευτική ψήφο.

Συνήλθε στην αίθουσα διασκέψεων του Καταστήματός του, που βρίσκεται στην Αθήνα, στις 23 Φεβρουαρίου 2010, με την παρουσία της Γραμματέως του Βασιλικής Τσιαντή.

Για να αποφανθεί, ύστερα από σχετική διαφωνία, που ανέκυψε μεταξύ της Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Δήμο XXX Ν.ΧΧΧ και του Δήμου XXX, αν πρέπει να θεωρηθεί το 1750, οικονομικού έτους 2009, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του ως άνω Δήμου.

Αφού μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου Και Έλαβε υπόψη

Την από 12.1.2010 έγγραφη γνώμη του Αντεπιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αντωνίου Νικητάκη, σύμφωνα με την οποία το ανωτέρω χρηματικό ένταλμα δεν πρέπει να θεωρηθεί.

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

I. Η Επίτροπος του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Δήμο XXX, αρνήθηκε, με την 61/5.11.2009 πράξη της, να θεωρήσει το 1750, οικονομικού έτους 2009, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου XXX, ποσού 2.800,00 ευρώ, που αφορά στην καταβολή, κατόπιν εξώδικου συμβιβασμού, στη φερόμενη ως δικαιούχο XXX του ως άνω ποσού ως αποζημίωση για την αποκατάσταση ζημίας που προκλήθηκε στην ίδια από ατύχημα που υπέστη εξαιτίας κακοτεχνίας επί της νησίδας στη συμβολή των οδών XXX και XXX. Ως αιτιολογία της άρνησής της η Επίτροπος προέβαλε ότι η εντελλόμενη δαπάνη δεν είναι νόμιμη, διότι α) από καμία διάταξη νόμου δεν προβλέπεται αρμοδιότητα του Δήμου να καταβάλει με αυτεπάγγελτη ενέργεια αποζημιώσεις στους πολίτες, ούτε άλλωστε μπορεί να θεωρηθεί ότι συντελεί

στην εκπλήρωση των επιδιωκόμενων από το Δήμο σκοπών και β) δεν προκύπτει κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι συντρέχουν τα ουσιαστικά στοιχεία για τη σύναψη του εν λόγω εξώδικου συμβιβασμού, ούτε εξάλλου η απαίτηση της ζημιοθείσας έχει αναγνωρισθεί με τελεσίδικη δικαστική απόφαση, με την οποία να διαπιστώνεται η συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων για αποζημίωσή της από το Δήμο. Ο Δήμος ΧΧΧ, με το 24043/10.12.2009 έγγραφο της Διευθύντριας Οικονομικών, υπέβαλε εκ νέου το ανωτέρω χρηματικό ένταλμα στην υπηρεσία Επιτρόπου εμμένοντας στη θεώρησή του και επισυνάπτοντας την από 7.12.2009 γνωμοδότηση του νομικού του συμβούλου, με την οποία υποστηρίζεται η νομιμότητα της εντελλόμενης δαπάνης. Η Επίτροπος, όμως, ενέμεινε στην άρνησή της, με συνέπεια να ανακύψει η παρούσα διαφωνία, για την άρση της οποίας νομίμως απευθύνεται, με την από 18.12.2009 έκθεσή της προς το Τμήμα τούτο, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 παρ. 1 του π.δ/τος 774/1980 και 139 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981, σε συνδυασμό με την ΦΓ8./22431/6.10.2004 (ΦΕΚ Β' 1620) Κανονιστική Απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

II. Στο άρθρο 17 του π.δ/τος 774/1980 «Οργανισμός Ελεγκτικού Συνεδρίου» (ΦΕΚ Α', 189), με το οποίο θεσπίζονται γενικές διατάξεις επί του ελέγχου, ορίζεται ότι: «1. Το Ελεγκτικόν Συνέδριον α) ... β) Ασκει τον κατά το άρθρον 98 του Συντάγματος έλεγχον των δαπανών του Κράτους, ως και των δι' ειδικών νόμων εις τον έλεγχον αυτού υπαγομένων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου επί τω τέλει της βεβαιώσεως ότι υπάρχει δια ταύτας νομίμως κεχορηγημένη πίστωση και ότι κατά την πραγματοποίησιν τούτων ετηρήθησαν αι διατάξεις του κώδικος «περί δημοσίου λογιστικού» και παντός άλλου νόμου ή διατάγματος ή κανονιστικής αποφάσεως. 2. ... 3. Κατά τον υπό του Συνεδρίου ασκούμενον έλεγχον επιτρέπεται η εξέτασις και των παρεμπιπτόντως αναφουμένων ζητημάτων, επιφυλασσομένων των περί δεδικασμένου διατάξεων. 4. ...». Κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων του Οργανισμού του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το Δικαστήριο κατά την άσκηση του δικαστικού προληπτικού ελέγχου των δαπανών των Ο.Τ.Α. α' βαθμού, που είναι έλεγχος της νομιμότητας και κανονικότητας της δαπάνης η οποία εντέλλεται, δικαιούται και υποχρεούται, πέραν της διαπίστωσης ότι υφίσταται σχετική πίστωση στον προϋπολογισμό των ΟΤΑ και ότι η δαπάνη συνοδεύεται από νόμιμα δικαιολογητικά, να εξετάζει παρεμπιπτόντως, με μόνη την επιφύλαξη του τυχόν απορρέοντος από τελεσίδικη δικαστική απόφαση δεδικασμένου, τη νομιμότητα όλων των παραγωγικών της ελεγχόμενης δαπάνης διοικητικών πράξεων και να επιτρέπει την εκταμίευση του δημοσίου χρήματος, μόνο αφού διαπιστώσει το κατά το οικείο ουσιαστικό δίκαιο σύννομο υπαρκτό και έγκυρο της απαίτησης. Με την παρεμπιπτόσα εξέταση της νομιμότητας των πράξεων που ασκείται από το Ελεγκτικό Συνέδριο κατά τη διαδικασία του προληπτικού ελέγχου των δαπανών, το Δικαστήριο διασπάζει το φράγμα που χωρίζει τη δημοσιονομική από τη διοικητική νομιμότητα και μπορεί να εξετάσει το σύνολο της διαδικασίας πραγματοποίησης της δημόσιας δαπάνης. Η απόφαση του Τμήματος για την θεώρηση του εντάλματος φέρει τα στοιχεία μιας ουσιαστικώς δικαστικής απόφασης, πλην του δεδικασμένου, διότι: 1) επιλύει μια αμφισβήτηση που εγείρεται ως προς τη νομιμότητα της εντελλόμενης δαπάνης και την εγκυρότητα του εντάλματος, 2) το Τμήμα επιλαμβάνεται για την άρση της δημοσιονομικής έριδας και ο διατάκτης της δαπάνης δεσμεύεται από τη κρίση του Τμήματος και δεν δύναται κατά της Πράξης που εκδίδεται από αυτό να προσφύγει σε άλλο Δικαστήριο εκτός από το Ελεγκτικό Συνέδριο ενώπιον του οποίου δικαιούται να υποβάλει αίτηση ανάκλησης και 3) κατά τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας, που είναι αμιγώς αντικειμενικός, αφού στόχος του είναι η αποκατάσταση της δημοσιονομικής νομιμότητας, η εγερθείσα διαφορά περιορίζεται μόνο μεταξύ του διατάκτη (Ο.Τ.Α.) και του Ελεγκτικού Συνεδρίου και δεν αφορά παρά μόνο αντανакλαστικά τον φερόμενο ως δικαιούχο του προϊόντος του χρηματικού εντάλματος.

III. Περαιτέρω, ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3463/2006 (ΦΕΚ Α', 114), ορίζει στο άρθρο 75 ότι: «I. Οι δημοτικές ... αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων ... αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1) ... 7) Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας ...», στο άρθρο 103 ότι: «1...2. Η δημορχιακή επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α)...β)...γ)...δ)...ε)...στ)...ζ)...η) αποφασίζει για το δικαστικό συμβιβασμό και εισηγείται στο δικαστικό συμβούλιο για τον εξώδικο συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης που έχουν αντικείμενο μέχρι ποσού τριάντα χιλιάδων ευρώ (30.000,00 €)....3. Για τις περιπτώσεις στ', ζ', και η' της προηγούμενης παραγράφου η απόφαση λαμβάνεται ύστερα από γνωμοδότηση δικηγόρου, η ανυπαρξία της οποίας συνεπάγεται την ακυρότητα της σχετικής απόφασης...». Από τις ανωτέρω διατάξεις του

νέου Δ.Κ.Κ. προκύπτει ότι οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να καταρτίζουν για όσα θέματα δεν εξέρχονται από τη δυνατότητά τους αυτή, εξώδικο ή δικαστικό συμβιβασμό που γίνεται κατά τον διαγραφόμενο από την ως άνω διάταξη τρόπο με τις εντεύθεν ουσιαστικές και δικονομικές συνέπειες. Ειδικότερα, στα πλαίσια του διενεργούμενου από το Ελεγκτικό Συνέδριο προληπτικού ελέγχου, όταν εντέλλονται δαπάνες που ενσωματώνουν απαιτήσεις που έχουν γενεσιουργό λόγο έναν εξώδικο συμβιβασμό, ερευνάται αν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, τόσο ως προς τα τυπικά εξωτερικά στοιχεία της πράξεως του συμβιβασμού, που αφορούν στην γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του δήμου και στην απόφαση του αρμοδίου οργάνου, όσο και ως προς τα ουσιαστικά, εσωτερικά στοιχεία της πράξης, υπό την έννοια ότι η σχετική δαπάνη μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συμβιβασμού, προβλέπεται από διάταξη νόμου και συνοδεύεται από τα αναγκαία δικαιολογητικά στοιχεία που αποδεικνύουν τη σχετική απαίτηση (βλ. πράξη IV Τμ. 117/2002, VII Τμ. 15/2008). Εφόσον, λοιπόν, συντρέχουν οι νομικοί και πραγματικοί όροι του συμβιβασμού, ήτοι: α) παράνομη πράξη ή παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των οργάνων του δήμου - όπως παράλειψη συντήρησης των οδών κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 75 περ. Ι 7 του Δ.Κ.Κ. που δεν έχει τεθεί μόνο χάριν του δημοσίου συμφέροντος, αλλά και για την εξυπηρέτηση των πολιτών (πρβλ. απόφ. ΣτΕ 740/2001) - η οποία δημιουργεί αντικειμενική ευθύνη του δήμου κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 του Εισ.ΝΑΚ, β) αποδεικνύεται η ύπαρξη ζημίας, η έκταση αυτής, καθώς και οι συνθήκες πρόκλησης, οι οποίες πρέπει να προσδιορίζονται κατά τρόπο αξιόπιστο και να αποδεικνύονται με την προσκόμιση των απαραίτητων παραστατικών στοιχείων και γ) αιτιώδης σύνδεσμος, η ύπαρξη του οποίου να προκύπτει από δημόσιο έγγραφο, μεταξύ της πράξης ή παράλειψης και της επελθούσας ζημίας, υπό την έννοια ότι η φερόμενη ως ζημιολόγος πράξη ή παράλειψη κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων μπορεί να επιφέρει το ζημιολόγο αποτέλεσμα, τότε πράξη του συμβιβασμού παρέχει νόμιμο έρεισμα για την αξίωση του ζημιωθέντος κατά του Δήμου και ως εκ τούτου για την εντελλόμενη δαπάνη. Συνεπώς σε κάθε περίπτωση, κατά την οποία η εντελλόμενη δαπάνη έχει ως γενεσιουργό λόγο ένα πρακτικό εξώδικο συμβιβασμού, το οποίο ο Δήμος είχε καταρχήν τη δυνατότητα να καταρτίσει για την εξισορρόπηση των εκατέρωθεν αξιώσεων στα πλαίσια μιας εξώδικης επίλυσης της διαφοράς, δεν αρκεί για το Ελεγκτικό Συνέδριο η πρόβλεψη της δυνατότητας αυτής και η τήρηση της ενδεδειγμένης από το Δήμο διαδικασίας, (άρθρο 103 παρ. 2 περ. η' του Δ.Κ.Κ.) αλλά θα πρέπει να αποδεικνύεται κατά τρόπο αντικειμενικό και αδιαμφισβήτητο η ύπαρξη και η ακριβής έκταση της ζημίας, καθώς και ο αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ζημιολόγος πράξης ή παράλειψης και του ζημιολόγου αποτελέσματος, ο οποίος υφίσταται μόνο όταν αποδεικνύεται ότι η φερόμενη ως ζημιολόγος πράξη ή παράλειψη ήταν ικανή, από μόνη της, χωρίς την συνδρομή άλλων παραγόντων, να επιφέρει την συγκεκριμένη ζημία.

IV. Στην προκειμένη υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου, που συνοδεύουν το επίμαχο χρηματικό ένταλμα, προκύπτουν τα ακόλουθα: Η φερόμενη ως δικαιούχος του υπό κρίση χρηματικού εντάλματος XXX κατέθεσε την από 28.11.2008 (αριθ. πρωτ. Δήμου XXX 24277/17.12.2008) αίτησή της προς το Δήμο XXX Ν.ΧΧΧ, με την οποία ζητούσε την κάλυψη των εξόδων για την αποκατάσταση της υλικής ζημίας και της ηθικής βλάβης, συνολικού ποσού 21.400,00 ευρώ, που υπέστη λόγω κακοτεχνίας που υφίσταται επί της νησίδας στη συμβολή των οδών XXX και XXX του ως άνω Δήμου. Σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στην ανωτέρω αίτηση, στις 31.10.2008 περί της 17.00 μ.μ. η αιτούσα, ενώ κυκλοφορούσε πεζή στην συμβολή των ανωτέρω οδών, σκόνταψε σε εξόγκωμα που υφίστατο επί της νησίδας, στην οποία παλαιότερα υπήρχε πινακίδα σήμανσης, μετά την αφαίρεση της οποίας προεξείχε σίδηρο, το οποίο δεν είχε περιφράξει ή επικαλύψει η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου, με αποτέλεσμα να επιπέσει με σφοδρότητα στο έδαφος και να υποστεί σοβαρότατες κακώσεις και ειδικότερα θλάση δεξιού ώμου-βραχιόνιου, βαρεία θλάση αγκώνος με εκχυμώσεις, θλάση βραχιόνιου, θλάση αριστερού αγκώνος και εκχυμώσεις άνω κάτω βλεφάρου με υπόσφαγμα. Η ανωτέρω ζημία προκύπτει σύμφωνα με την αιτούσα από τις από 3.11.2008 ιατρικές βεβαιώσεις του ορθοπεδικού-χειρουργού XXX και σχετική ιατρική βεβαίωση της Βιοιατρικής. Εξάλλου, σύμφωνα με την ανωτέρω αίτηση, μετά την πτώση νέκρωσαν τα χέρια της αιτούσας εξαιτίας του τραυματισμού της, η δε όρασή της διαταράχθηκε σημαντικά και ως εκ τούτου έχασε κάθε δυνατότητα τέλεσης της παραμικρής πράξης, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αυτοεξυπηρετηθεί και να απασχολεί για το λόγο αυτό οικιακή βοηθό, ο μισθός της οποίας ανήλθε στο ποσό των 1.400,00 ευρώ για 28 ημέρες. Ακολούθως, ο XXX κατέθεσε την από 30.3.2009 αίτηση προς το Δήμο XXX, με την οποία ζήτησε την εξώδικη επίλυση της διαφοράς που ανέκυψε κατόπιν της προαναφερόμενης αρχικής αίτησής της και την καταβολή σε αυτήν του ποσού των 3.000,00 ευρώ, επισύναψε δε την από 20.2.2009 βεβαίωση της XXX, σύμφωνα με την οποία αυτή κατά το διάστημα από 1.11.2008 έως 28.11.2008 έλαβε από την αιτούσα το ποσό των 1.400,00 ευρώ για υπηρεσίες που της προσέφερε (βοήθεια στην ένδυση, στην εξυπηρέτηση προσωπικών της αναγκών κ.ά.). Η Νομική Υπηρεσία του Δήμου, λαμβάνοντας υπόψη της το υπ' αριθμ. 2590/5.2.2009 έγγραφο της Τεχνικής Υπηρεσίας (Τ.Υ.) του Δήμου, σύμφωνα με το οποίο «από τα στοιχεία που έχει η Τ.Υ.

στην τριγωνική νησίδα της συμβολής των οδών XXX ... υπήρχε στύλος τσιμέντινος με πινακίδα σήμανσης που τοποθετήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Η Τεχνική Υπηρεσία ουδέποτε τοποθέτησε εκεί στύλο με πινακίδα σήμανσης ή άλλη πινακίδα. Ο στύλος αυτός αποξηλώθηκε για άγνωστους προς εμάς λόγους και αποκαταστάθηκε η επιφάνεια έδρασης εκτός της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου. Η Τεχνική Υπηρεσία εκτιμά ότι η συγκεκριμένη αποκατάσταση όπως φαίνεται από την συνημμένη φωτογραφία (στράβωσε τα σίδερα και έριξε μετό-μορφής πομπέ γύρω γύρω για να προστατεύσει το συγκεκριμένο σημείο από αυτά) μπορεί να θεωρηθεί ένα είδος αποκατάστασης», γνωμοδότησε υπέρ της σύναψης εξώδικου συμβιβασμού για την ως άνω αιτία σε ποσό που θα κρίνει το αρμόδιο όργανο του δήμου, το οποίο θα πρέπει να λάβει υπόψη του ότι α) ο δήμος δεν έχει δυνατότητα ανταπόδειξης ως προς το κονδύλι αποδοχών οικιακής βοηθού, ούτε ως προς αυτό καθεαυτό το γεγονός της πτώσης και την ύπαρξη τυχόν συνυπαιτιότητας της παθούσας, β) πρόκειται για αποζημίωση από αδικοπραξία, η οποία είναι έντοκη από το χρόνο του συμβάντος με επιτόκιο 6% και γ) τίθεται ζήτημα και δικαστικής δαπάνης, πέρα από τις εργατοώρες που θα αναλωθούν για την οργάνωση της απόκρουσης της σχετικής αγωγής. Στη συνέχεια, η Δημαρχιακή Επιτροπή του Δήμου XXX με την 208/10.9.2009 απόφασή της εισηγήθηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο τη σύναψη εξώδικου συμβιβασμού στο ποσό των 2.800,00 ευρώ. Το Δημοτικό Συμβούλιο, με την 283/14.10.2009 απόφασή του, ενέκρινε τον εξώδικο συμβιβασμό του Δήμου με τον XXX και την καταβολή σε αυτήν αποζημίωσης ύψους 2.800,00 ευρώ. Σ' εκτέλεση των ανωτέρω αποφάσεων εκδόθηκε το υπό κρίση χρηματικό ένταλμα. Με τα δεδομένα αυτά, το Τμήμα κρίνει ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρά το γεγονός ότι τηρήθηκαν τα τυπικά εξωτερικά στοιχεία του εξώδικου συμβιβασμού, ήτοι η προβλεπόμενη στο άρθρο 103 παρ. 2 περ. η' του Δ.Κ.Κ. διαδικασία, η εντελλόμενη δαπάνη δεν είναι νόμιμη, καθόσον δεν προέκυψε κατά τρόπο αναμφισβήτητο ότι συντρέχουν τα ουσιαστικά στοιχεία για τη σύναψη του εν λόγω εξώδικου συμβιβασμού. Ειδικότερα, από τα συνοδεύοντα το υπό κρίση χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικά δεν προκύπτουν κατά τρόπο βέβαιο και αδιαμφισβήτητο οι συνθήκες πρόκλησης της ζημίας, οι οποίες προσδιορίζονται μόνον κατά δήλωση της δικαιούχου, ούτε η ακριβής έκταση αυτής, καθόσον για τις επικαλούμενες από τη δικαιούχο κακώσεις δεν προσκομίζονται ενώπιον του Τμήματος τα απαραίτητα παραστατικά στοιχεία (όπως ιατρικές βεβαιώσεις). Τέλος, η απλή διαπίστωση από την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου ότι στο συγκεκριμένο σημείο υπήρχε στύλος με πινακίδα σήμανσης, ο οποίος αποξηλώθηκε και αποκαταστάθηκε η επιφάνεια έδρασης εκτός της Υπηρεσίας αυτής, δεν αρκεί για να θεμελιώσει την ευθύνη του Δήμου, αφού δεν αποδείχθηκε ότι η ως άνω κατάσταση ήταν ικανή από μόνη της να επιφέρει το ζημιόγONO αποτέλεσμα και ως εκ τούτου δεν αποδεικνύεται ο αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της επελθούσας ζημίας και της παράλειψης των οργάνων των δήμου να συντηρήσουν τη νησίδα, ούτε εξάλλου προκύπτει ότι εξετάστηκε η συνδρομή τυχόν συντρέχοντος πταίσματος της δικαιούχου. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η εντελλόμενη με το επίμαχο χρηματικό ένταλμα δαπάνη δεν είναι νόμιμη και επομένως αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί.

Για τους λόγους αυτούς

Αποφαίνεται ότι το 1750, οικονομικού έτους 2009, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Δήμου XXX, ποσού 2.800,00 ευρώ, δεν πρέπει να θεωρηθεί.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ**

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΕΛ.ΣΥΝ 2335/2009**

[Δημοσίευση: Επιθεώρηση Δημοσίου και Διοικητικού Δικαίου (ΤΟΜΟΣ 53 ΤΕΥΧΟΣ 3 2009 σελ. 720-724)]

III. Στις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 1 του β.δ/τος 14/19 Ιανουαρίου 1939 «Περί κωδικοποίησης των περί Λιμενικών Ταμείων κειμένων διατάξεων» (ΦΕΚ Α' 24) ορίζεται ότι: «Έκαστον Λιμενικόν Ταμείον αποτελεί ίδιον νομικόν πρόσωπον, διοικείται δε υπό Επιτροπής αποτελούμενης εκ των κατά το άρθρο 2 του παρόντος μελών», ενώ με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ/τος 86/ 2003 «Διάσπαση του Λιμενικού Ταμείου Ευβοίας» (ΦΕΚ Α' 80) ορίζεται ότι: «Το Λιμενικό Ταμείο Ευβοίας ...διασπάται στα Λιμενικά Ταμεία ... Λίμνης ... με έδρες τις πόλεις της ... Λίμνης ... αντίστοιχα». Επομένως, επί των Λιμενικών Ταμείων ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν.δ/τος 496/1974 «Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (ΦΕΚ Α' 204), στο μεν άρθρο 32 του οποίου ορίζεται ότι: «1. Υπόλογοι Ν.Π.Δ.Δ. είναι πάντες οι έστω και άνευ νομίμου εξουσιοδοτήσεως διαχειριζόμενοι χρήματα, αξίας, ένσημα ή υλικόν ανήκοντα εις Ν.Π. ως και πας άλλος εκ του νόμου θεωρούμενος ως υπόλογος Ν.Π. 2. Οι υπόλογοι εν γένει των Ν.Π. διατελούν υπό την εποπτείαν και τον έλεγchon του διοικούντος το Ν.Π. συλλογικού οργάνου, του εποπτεύοντος τούτο Υπουργού των Οικονομικών ως και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. 3. Ο κατά την προηγούμενην παράγραφον υπό των οικείων Υπουργών έλεγχος των υπολόγων, ενεργείται κατά τας περί οικονομικής επιθεωρήσεως διατάξεις του Υπουργείου των Οικονομικών (Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) ...», στο δε άρθρο 35 παρ. 1 ορίζεται ότι: «Πάσα έλλειψις εν τη διαχειρίσει του ν.π. χρημάτων, αξιών, ενσήμων ή υλικού, διαπιστουμένη κατά την νόμιμον διαδικασίαν, αναπληρούται υπό του υπολόγου εντός 24 ωρών, άλλως ούτος τίθεται εκτός διαχειρίσεως ή και υπηρεσίας και καταλογίζεται με το ποσόν του ελλείμματος, το οποίον βεβαιούται αμελλητί ως έσοδον του ν.π. λαμβανομένων των απαιτητών μέτρων προς εξασφάλισιν της απαιτήσεως αυτού. Ως έλλειμμα χαρακτηρίζεται και πάσα πληρωμή μη αναγόμενη εις την αρμοδιότητα του υπολόγου». Περαιτέρω, στις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν.δ/τος 1264/1942 «Περί τροποποίησης και συμπληρώσεως των διατάξεων

περί Οικονομικής Επιθεωρήσεως» (ΦΕΚ Α' 100) ορίζεται ότι: «Ο Γενικός Οικονομικός Επιθεωρητής και οι Οικονομικοί Επιθεωρηταί Δημοσίων Υπολόγων και Νομικών Προσώπων ... εφ' όσον κατά την ενέργειαν επιθεωρήσεως οιασδήποτε δημοσίας ή μη διαχειρίσεως ... διαπιστώσωσι την ύπαρξιν ελλείμματος προερχομένου εξ ελλείψεως χρημάτων ή υλικού ή αξιών εν γένει, προβαίνουν εις την έκδοσιν ητιολογημένης καταλογιστικής αποφάσεως κατά του υπολόγου και των τυχόν αλληλεγγύως μετ' αυτού συνευθυνομένων, εάν η εξακριβωθείσα έλλειψις δεν ήθελεν αναπληρωθή εντός 24 ωρών ...». Ακολούθως, ο ν. 2241/1952 «Περί του Οργανισμού της Διευθύνσεως Γενικής Οικονομικής Επιθεωρήσεως» (ΦΕΚ Α', 280) στο άρθρο 1 ορίζει ότι: «1. Η παρά τη Γενική Διεύθυνσει Δημοσίου Λογιστικού "Διεύθυνσις Γενικής Οικονομικής Επιθεωρήσεως Δημοσίων Υπολόγων και Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου" μετονομάζεται εις "Δ/νσιν Γενικής Οικονομικής Επιθεωρήσεως" ... 3. Εις την αυτήν Δ/νσιν Γενικής Οικονομικής Επιθεωρήσεως ανήκει η αρμοδιότης, δια την επι' ονόματι του Υπουργού των Οικονομικών: α) Έρευναν της οικονομικής καταστάσεως και την άσκησιν διαχειριστικού ελέγχου ... των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου εν γένει...», και στην παρ. 5 του άρθρου 2 ότι: «Ο Προϊστάμενος της Διευθύνσεως Γενικής Οικονομικής Επιθεωρήσεως Γενικός Επιθεωρητής ... ως και οι Επιθεωρηταί δημοσίων υπολόγων και Οικονομικοί Επιθεωρηταί έχουν τας ευθύνας, υποχρεώσεις, τα καθήκοντα και δικαιώματα τα προβλεπόμενα υπό των διατάξεων του ν.δ. 1264/1942». Επίσης, στις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 2343/1995 «Αναδιοργάνωση υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α', 211) ορίζεται ότι: «Στις αρμοδιότητες της Οικονομικής Επιθεωρήσεως περιλαμβάνεται και η διενέργεια ελέγχων και ερευνών που αφορούν: α) Την οικονομική διαχείριση των Ν.Π.Δ.Δ.,...», ενώ στο άρθρο 3 του π.δ/τος 211/1996 «Σύσταση οικονομικών επιθεωρήσεων» (ΦΕΚ Α', 166) ορίζεται ότι: «Στην αρμοδιότητα των Οικονομικών Επιθεωρήσεων υπάγεται: ... Γ) ... Η διενέργεια ελέγχων και ερευνών που αφορούν: α) Στην οικονομική κατάσταση και στη διαχείριση των Ν.Π.Δ.Δ. ... γ) Ο καταλογισμός τυχόν ελλειμμάτων ή πληρωμής μη νόμιμων δαπανών και φθοράς ή απώλειας τίτλων και απαιτήσεων του δημοσίου, στις περιπτώσεις πρόκλησης ζημίας στο δημόσιο που δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία ή απρόβλεπτα γεγονότα, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις. 2. Οι Οικονομικοί Επιθεωρητές και οι υπάλληλοι που τους ανατίθενται καθήκοντα Οικονομικών Επιθεωρητών έχουν όλες τις αρμοδιότητες, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις ευθύνες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και ασκούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα σ' αυτήν». Εξάλλου, με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 45 του β.δ/τος 14/19 Ιανουαρίου 1939 ορίζεται ότι: «Αι πληρωμαί των δαπανών των Λιμενικών Ταμείων ενεργούνται από το Υποκατάστημα της Εθνικής Τραπέζης ή το Δημόσιο Ταμείον παρ' οίς εισί κατατεθειμένα κεφάλαια του Λιμένος ή παρά τη Τραπέζη της Ελλάδος, εάν έχη αναληφθή παρ' αυτής η διαχείρισις του Λιμενικού Ταμείου, δυνάμει χρηματικών ενταλμάτων, εκδιδομένων και υπογεγραμμένων παρά του Προέδρου της Λιμενικής Επιτροπής εντός των ορίων των διά του ετησίου προϋπολογισμού αυτού ή δι' ειδικών διαταγών του Νομάρχου χορηγούμενων πιστώσεων και επί τη βάσει δικαιολογητικών εγγράφων καταρτιζομένων συμφώνως ταις διατάξεσι περί δημοσίου λογιστικού και περί εκτελέσεως δημοσίων έργων εν γένει». Τέλος, με τις διατάξεις του άρθρου 58 του π.δ/τος 609/1985 «Κατασκευή Δημοσίων Έργων» (ΦΕΚ Α', 223) ορίζεται ότι: «1. Η εκτέλεση εργασιών με αυτεπιστασία όταν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 1418/1984, αποφασίζεται από την Προϊστάμενη Αρχή μετά από εισήγηση της Διευθύνουσας υπηρεσίας ... 3. Το απαιτούμενο προσωπικό προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις ισχύουσες για τον φορέα κατασκευής σχετικές διατάξεις ... 4. Από τις διατιθέμενες για το έργο πιστώσεις καταβάλλονται, με βάση νόμιμα δικαιολογητικά, όλες οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για το έργο όπως είναι οι μισθοί, τα ημερομίσθια και οι σχετικές εργοδοτικές επιβαρύνσεις του προσωπικού της προηγούμενης παραγράφου ...», Εξάλλου, ο εκ του άρθρου 115 περ. β' του π.δ. 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» λόγος αναίρεσεως ιδρύεται για παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που συντρέχει και στην περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο απέρριψε με μη νόμιμη αιτιολογία προταθέντα ισχυρισμό του διαδίκου που έχει ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Είναι δε ουσιώδεις οι ισχυρισμοί εκείνοι, οι οποίοι έχουν αυτοτελή ύπαρξη, που τείνουν δηλ, στη θεμελίωση ή κατάργηση ασκηθέντος ουσιαστικού ή δικονομικού δικαιώματος, είτε ως επιθετικού, είτε ως αμυντικού (Αποφ. Ολομ. 44, 892/2005).

IV. Από τον συνδυασμό των προπαρατεθεισών διατάξεων προκύπτουν τα ακόλουθα: α) Υπόλογοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου είναι οι εντεταλμένοι την είσπραξη εσόδων ή την πληρωμή εξόδων του ν.π.δ.δ., καθώς και όσοι με οποιοδήποτε τρόπο, έστω και χωρίς νόμιμη εξουσιοδότηση, διαχειρίζονται χρήματα, αξίες ή υλικά που ανήκουν σε ν.π.δ.δ., επίσης δε και οποιοσδήποτε άλλος, που, εξαιτίας της φύσεως των υπηρεσιακών του καθηκόντων, θεωρείται από ειδική διάταξη νόμου ως υπόλογος ν.π.δ.δ. (βλ. Αποφ. Ολ. 452, 453, 1610/2008, 1, 736, 1805, 2400/2007, 1492/2000). Υπόλογος του Λιμενικού Ταμείου (ν.π.δ.δ.) είναι και ο Πρόεδρος της Λιμενικής Επιτροπής αυτού, όταν εκδίδει χρηματικά εντάλματα για την πληρωμή των δαπανών του νομικού προσώπου. β) Έλλειμμα νοείται κάθε έλλειψη χρημάτων, αξιών, εσθίων ή υλικού, που εμφανίζεται στις διαχειρίσεις του ν.δ.δ. και διαπιστώνεται κατά τη νόμιμη διαδικασία (βλ. Αποφ. Ολομ. 452,453, 1456/2008, 976/2000), δημιουργείται δε και από κάθε ανοικία πληρωμή (Απόφ. Ολομ. 169/2005). Διαχειριστικά στοιχεία, που δεν στηρίζονται σε νόμιμα και πλήρη δικαιολογητικά, δε συνιστούν νόμιμη διαχείριση, δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν δύνανται να δικαιολογήσουν τις αντίστοιχες δαπάνες, αλλά αποτελούν έλλειμμα (Αποφ. Ολομ. 1610/2008, 1912, 1913/1992). Ως έλλειμμα νοείται και η πληρωμή που αφορά δαπάνες για τις οποίες δεν έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες εκ μέρους του υπολόγου, καθώς και η μη παρακράτηση από το νομικό πρόσωπο και η καταβολή στους εργαζομένους εργατικών εισφορών, καθόσον αυτές αποτελούν μέρος της περιουσίας που διαχειρίζονται οι υπόλογοι του νομικού προσώπου μέχρι την απόδοση αυτών στον οικείο ασφαλιστικό φορέα (ΙΚΑ στην προκειμένη περίπτωση), γ) Για τα ελλείμματα αυτά, ο υπόλογος ευθύνεται κατ' αρχήν για κάθε πταίσμα, δηλαδή και για ελαφρά αμέλεια, η οποία μάλιστα τεκμαίρεται, απαλλάσσεται, συνεπώς, μόνον εάν ο ίδιος επικαλεσθεί και αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει οποιαδήποτε υπαιτιότητα, ως προς την επέλευση του ελλείμματος. Βαριά αμέλεια υπάρχει όταν δεν καταβάλλεται όχι μόνο η στις συναλλαγές, αντικειμενικά και αφηρημένα, απαιτούμενη επιμέλεια του μέσου συνετού και ευσυνείδητου ανθρώπου, αλλά ούτε και η στοιχειώδης επιμέλεια, έτσι ώστε η αμελής συμπεριφορά να εμφανίζεται ως εξαιρετικά σοβαρή και ασυνήθιστη και να εκδηλώνεται ως ιδιαίτερα μεγάλη εκτροπή από τους κανόνες της καταβαλλόμενης από τον κοινό και συνήθη άνθρωπο κατά τις συναλλαγές επιμέλειας, ενώ ελαφρά αμέλεια υπάρχει, ενόψει του άρθρου 330 ΑΚ, όταν δεν καταβάλλεται η αξιούμενη κατά τις περιστάσεις επιμέλεια του συνετού και ευσυνείδητου ανθρώπου (Απόφ. Ολ. 736, 1805/2005, 765/1998, 1051/1995). δ) Και ναι μεν ο ερειδόμενος στις προπαρατεθείσες διατάξεις (άρθρα 12 παρ. 1 του ν.δ. 1264/1942 και 3 του π.δ. 211/1996) καταλογισμός του διαπιστωθέντος ελλείμματος σε βάρος του υπαπίου υπολόγου ως ενάσκηση δέσμιας αρμοδιότητας των οικονομικών επιθεωρητών είναι υποχρεωτικός, πλην όμως, η εξ αυτού επερχόμενη περιουσιακή μετακίνηση μπορεί να οδηγήσει ,σε πλουτισμό του υπέρ ου ο καταλογισμός νομικού προσώπου. Κατά συνέπεια και κατά την κρατήσασα στο Δικαστήριο γνώμη, στις περιπτώσεις του τυπικού ελλείμματος όπως π.χ. στις περιπτώσεις της μη τήρησης των νομίμων διατυπώσεων για την πραγματοποίηση των δαπανών, της μη ύπαρξης πλήρων και νομίμων δικαιολογητικών, της διενέργειας δαπανών χωρίς να υφίσταται σχετική πίστωση ή καθ' υπέρβαση των υφιστάμενων πιστώσεων ή που δεν ανάγονται στην αρμοδιότητα του υπολόγου ή ασχέτων προς το σκοπό της διαχείρισης του υπολόγου, εάν ο υπόλογος στο πλαίσιο της δημοσιολογιστικής δίκης προβάλλει ως λόγο έφεσης τον εκ του καταλογισμού του χωρίς νόμιμη αιτία πλουτισμό του υπέρ ου ο καταλογισμός νομικού προσώπου, τότε το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο έχει πλήρη δικαιοδοσία για την επίλυση της όλης διαφοράς (πρβλ. Αποφ. Ολομ. 1639/2004), δεδομένου ότι η υποκείμενη σχέση του καταλογισμού έχει έρεισμα έλεγχο λογαριασμών δημοσίου υπολόγου, πρέπει να ερευνησει την ουσιαστική βασιμότητα του ισχυρισμού αυτού. Και ναι μεν ο καταλογισμός στις περιπτώσεις του τυπικού ελλείμματος αποτελεί την αιτία του πλουτισμού του υπέρ ου ο καταλογισμός νομικού προσώπου, πλην όμως η κρίση περί νομιμότητας του επιβληθέντος καταλογισμού σε βάρος υπολόγου δεν καθιστά αφεαυτής τον επερχόμενο πλουτισμό νόμιμο, καθόσον το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 904 ΑΚ είναι ευρύτερο αυτού των προμνησθεισών δημοσιολογιστικών διατάξεων περί καταλογισμού υπολόγου για έλλειμμα. Μειοψήφησαν 4 μέλη, ήτοι οι Αντιπρόεδροι Χρήστος Ντάκουρης, Ελένη Φώτη και Γεώργιος Κωνσταντάς, και ο Σύμβουλος Θεοχάρης Δημακόπουλος, τα οποία διατύπωσαν τη γνώμη ότι ισχυρισμός του καταλογισθέντος υπολόγου περί εφαρμογής του άρθρου 904 ΑΚ απορρίπτεται ως αλυσιτελής, καθόσον ο διαχειριστικός έλεγχος που διενεργούν οι οικονομικοί επιθεωρητές αφορά στην εξακρίβωση της σύμπτωσης μεταξύ της ποσότητας των χρημάτων που έπρεπε να υπάρχει σε

μια δεδομένη στιγμή σύμφωνα με τους τηρούμενους λογαριασμούς βάσει νόμιμων διαχειριστικών στοιχείων και εκείνης που πράγματι υπάρχει, σε περίπτωση δε που υφίσταται κατά τα προηγούμενα αδικαιολόγητη επί το έλαττον διαφορά μεταξύ των ως άνω ποσοτήτων χρημάτων, διαπιστώνεται έλλειμμα, του οποίου επισύρεται ως αυτόθροη συνέπεια ο καταλογισμός του υπευθύνου οργάνου με το ποσό της ως άνω διαφοράς, χωρίς να σχετίζεται στη δημοσιολογιστική δίκη με την ύπαρξη ή μη πλουτισμού του υπέρ ου ο καταλογισμός νομικού προσώπου του Λιμενικού Ταμείου, εν προκειμένω (Απόφ. Ολομ. 1153/2007). Πλην όμως, η γνώμη αυτή δεν κράτησε.

IV. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από το περιεχόμενο της προσβαλλομένης απόφασης, το IV Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου δέχθηκε, κατά την ανέλεγκτη ως προς τα πράγματα κρίση του, τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο ήδη αναιρεσείων, ως Πρόεδρος της Λιμενικής Επιτροπής του Λιμενικού Ταμείου Λίμνης Ευβοίας κατά το χρονικό διάστημα από 16.7.1990 έως 21.12.1993, εξέδωσε 63 επιταγές συνολικού ποσού 3.771.643 δραχμών για την πληρωμή δαπανών είτε α) καθ' υπέρβαση των ποσών που έπρεπε να λάβουν οι φερόμενοι ως δικαιούχοι και χωρίς την απόδοση των σχετικών κρατήσεων στο Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία (περιπτώσεις 1 έως 23 του πίνακα της προσβαλλόμενης καταλογιστικής πράξης) είτε β) χωρίς να έχουν εκδοθεί τα αντίστοιχα χρηματικά εντάλματα και χωρίς αυτές να στηρίζονται σε νόμιμα δικαιολογητικά στοιχεία, αφού δεν ανευρέθησαν ούτε αποδείξεις, ούτε τιμολόγια παροχής υπηρεσιών (περιπτώσεις 24 έως 63 του πίνακα της προσβαλλόμενης καταλογιστικής πράξης) είτε γ) χωρίς να ανάγονται στην αρμοδιότητα του ως Προέδρου της Λιμενικής Επιτροπής του Λιμενικού Ταμείου Λίμνης (πληρωμή 389.400 δρχ. για την προμήθεια κάδων απορριμμάτων που διατέθηκαν στην πόλη των Λουτρών - Αιδηψού, περίπτωση 35 του πίνακα της προσβαλλόμενης καταλογιστικής πράξης). Με βάση τις παραδοχές αυτές το Τμήμα κατέληξε στην κρίση ότι η εκταμίευση των προαναφερόμενων ποσών χωρίς την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας (έκδοση χρηματικού εντάλματος) και χωρίς τα νόμιμα διαχειριστικά στοιχεία, καθώς και η πραγματοποίηση δαπανών για την κάλυψη αναγκών άλλου ν.π.δ.δ., δημιούργησε ισόποσο έλλειμμα στη διαχείριση του Λιμενικού Ταμείου Λίμνης Ευβοίας κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα, για το οποίο ευθύνεται ο ήδη αναιρεσείων, ο οποίος ήταν Πρόεδρος της Λιμενικής Επιτροπής και είχε κατά ανωτέρω γεγόμενα δεκτά (σκέψη III) την ιδιότητα του υπολόγου. Κρίθηκε δε περαιτέρω, ότι οι επικαλούμενες από τον νυν αναιρεσείοντα επείγουσες περιστάσεις (επείγουσα ανάγκη για την ανέγερση κτιρίου, επί οικοπέδου παραχωρηθέντος από τον Δήμο XXX, προς στέγαση του Λιμεναρχείου XXX, του Λιμενικού Ταμείου XXX και του Συλλόγου Αλιέων XXX Ευβοίας, ενόψει και των αναγκών αστυνόμευσης της αλιείας στο σημεία αυτό) που απαιτούσαν κατά τον νυν αναιρεσείοντα τη γρήγορη ανέγερση του εν λόγω κτιρίου, δεν δικαιολογούσαν τη μη τήρηση των κανόνων του δημοσίου λογιστικού και των διατάξεων περί εκτελέσεως εργασιών με αυτεπιστασία, για την νόμιμη πληρωμή των πραγματοποιηθεισών δαπανών. Με βάση τις παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης, το δίκασαν Τμήμα δεν έσφαλλε ως προς την ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων I παρ. 2 και 45 παρ. 1 του β.δ. της 14/19.1.1939 και 32 του ν.δ. 496/1974 που διέπουν την επίδικη έννομη σχέση και καθορίζουν την έννοια του δημοσίου υπολόγου, ούτε εφάρμοσε πλημμελώς τις διατάξεις αυτές με την εσφαλμένη ερμηνεία, όπως διατείνεται ο αναιρεσείων, υπαγωγή σε αυτές των ως άνω γενόμενων δεκτών πραγματικών περιστατικών και τη συνακόλουθη εσφαλμένη, κατά τους ισχυρισμούς του, εξαγωγή του δικανικού συμπεράσματος ότι είναι νόμιμος ο καταλογισμός σε βάρος του, αφού αυτός ως υπόλογος ευθύνεται και για ελαφρά αμέλεια, και ότι η έλλειψη λογιστικών γνώσεων δεν αίρει την εν λόγω ευθύνη του, καθόσον ο ήδη αναιρεσείων με τις ως άνω περιγραφόμενες ενέργειες του είχε την ιδιότητα του υπολόγου, αφού διενήργησε διαχειριστικές πράξεις πληρώνοντας δαπάνες με επιταγές του Λιμενικού Ταμείου, που εξέδωσε ο ίδιος, χωρίς αυτές να συνοδεύονται από τα νόμιμα παραστατικά και χωρίς να προκύπτει ότι οι δαπάνες αυτές έγιναν για την προώθηση των σκοπών του Λιμενικού Ταμείου, ενώ οι εν λόγω πράξεις κατέτειναν στη δημιουργία του ελλείμματος, υπεύθυνος για την αναπλήρωση του οποίου είναι ο αναιρεσείων ευθυνόμενος και για ελαφρά αμέλεια. Περαιτέρω, το δίκασαν Τμήμα απέρριψε ως αλυσιτελή τον προταθέντα ισχυρισμό του τότε εκκαλούντος, σύμφωνα με τον οποίο από την κατασκευή του κτιρίου, το οποίο έχει πολλαπλάσια αξία από το κόστος κατασκευής του και για την ανέγερση του οποίου εργάστηκαν εργάτες χωρίς την επιβάρυνση εισφορών προς το Ι.Κ.Α., δεν προέκυψε ζημία για το Δημόσιο, με την αιτιολογία ότι με την πράξη των

Οικονομικών Επιθεωρητών καταλογίστηκε σε βάρος ίου αναιρεσειόντος το διαχειριστικό έλλειμμα που προκλήθηκε από την πληρωμή δαπανών χωρίς νόμιμα δικαιολογητικά, η ύπαρξη του οποίου συνέχεται αποκλειστικά με το παράνομο της εκταμίευσης και δεν προϋποθέτει αναγκαίως την πρόκληση θετικής ζημίας στο οικείο νομικό πρόσωπο, ούτε αναιρείται από την τυχόν πρόσκτηση ωφέλειας. Η αιτιολογία όμως αυτή, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, παρίσταται κατά την πλειοψηφούσα άποψη του Δικαστηρίου τούτου, μη νόμιμη, καθόσον το δίκασαν Τμήμα όφειλε να εξετάσει την ουσιαστική βασιμότητα του ισχυρισμού αυτού. Κατά τη μειοψηφούσα γνώμη των 4 μελών ήτοι των Αντιπροέδρων Χρήστου Ντάκουρη, Ελένης Φώτη και Γεωργίου Κωνσταντά, και του Συμβούλου Θεοχάρη Δημακόπουλου, νομίμως απορρίφθηκε, όπως ήδη στην προηγούμενη σκέψη εκτέθηκε, ο εν λόγω ισχυρισμός ως αλυσιτελής.

VII. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, η εσφαλμένη απόρριψη, κατά την κρατήσασα γνώμη, του προταθέντος ισχυρισμού του νυν αναιρεσειόντος, ο οποίος κατά το περιεχόμενο του ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, εφόσον αποδειχθεί ουσία βάσιμος, με εσφαλμένη αιτιολογία απέρριψε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και είναι, συνεπώς, κατά παραδοχή του δεύτερου λόγου αναίρεσης, αναιρετέα λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου της διαδικασίας (άρθρο 115 περ. β' π.δ. 1225/1981). Η υπόθεση αυτή πρέπει να αναπεμφθεί στο Τμήμα, που δίκασε προς εξέταση της ουσιαστικής βασιμότητας του ως άνω ουσιώδους ισχυρισμού του αναιρεσειόντος (άρθρο 116 εδ. β' π.δ. 1225/1981), το δε παράβολο να αποδοθεί στον αναιρεσειόντα (άρθρα 61 παρ. 3 και 117 π.δ. 1225/1981).